Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 6. | Torsdag den 7. Februar 1889. | 4. Aarg.

Indhold: Breve fra Rigsdagen. — Konservativ. — De dødes Rige. — En Henstilling til Hr. Nøhr. — I Frelsens Hær. — Gamle Nielsen. — Nye Bøger. — Bekjendtgjørelser.

Breve fra Rigsdagen.

XIII.

Det vil mulig være adskillige af Bladets Læsere bekjendt, at jeg for kort Tid siden skrev nogle Artikler i „Politiken" om *Venstres Forsvarsplan*. — Jeg gjorde deri opmærksom paa, at efter min Overbevisning havde Venstre ingen saadan Plan. At den mindre Gruppe i Venstre ikke omgikkes med nogen Tanke om en yderligere Udvikling af vort Forsvarsvæsen, der vilde medføre store Udgifter, det var vitterligt for alle. Men jeg var overbevist om, at ogsaa Flertallet i den større Gruppe ikke vilde være med til extraordinære Udgifter. Jeg gjorde opmærksom paa, at noget saadant kunde der nu, mindre end nogensinde være Tale om, efter at Højre, ved sine vanvittige Befæstninger omkring Kjøbenhavn, har brugt og vil bruge en Masse Penge. Disse Penge kan ikke faas igjen, de er udgivne eller vil blive udgivne, og hvis Venstre saa vilde begynde paa en ny Forsvarsplan, naar Højre var færdig med sin, saa skulde vi paany til at øse Penge ud uden Ende.

Disse uskyldige Bemærkninger, som ere indlysende for ethvert Menneske med sund Menneskeforstand, gav et andet kjøbenhavnsk Venstreblad Anledning til at beskylde mig for, — at nu havde jeg godkjendt Kjøbenhavns Befæstning.

Jeg kan ikke nægte, at da jeg læste dette, saa spurgte jeg mig selv: Er dette Sindssyge eller er det Ondskab? *Kan* det paagjældende Blad ikke forstaa hvad jeg har skrevet, eller *vil* det ikke forstaa det? Er det Mangel paa Forstaaelse, saa kan man ikke andet end beklage, at et Blad, der kalder sig selv Venstres Hovedorgan ikke er udrustet med saamegen Evne til at kunne læse og forstaa, som selv det enfoldigste Menneske er begavet med. Men dette er umuligt, og der er saaledes ingen anden Forklaring end at denne Beskyldning er fremkommen i den Hensigt at gjøre mig til en meget mistænkelig Person i andre Venstremænds Øjne. Man ræsonnerer nemlig som saa: Der vil altid være en Del Mennesker, som læser „Morgenbladet", men som *ikke* læser hvad *H. J.* har skrevet i „Politiken". De ved altsaa ikke, at han ikke har skrevet et Ord om at godkjende Kjøbenhavns Befæstning, at han tværtimod paa det bestemteste har benægtet dette. Vi kan derfor ganske rolig rette denne Beskyldning mod ham, thi vore Læsere ville tro det, da de umulig kunne tiltro os den Dristighed, at fremkomme med noget, som er ganske blottet for al Grund. Vi opnaa altsaa hvad vi vil H. J. kommer i vore Læseres Øjne til at staa som en skammelig Forræder, og dette vil selvfølgelig skade ham.

Jeg benægter ikke at denne Fremgangsmaade er praktisk naar man vil en Mand tillivs. Det at fremkomme med grundløse Beskyldninger mod Folk sætter altid nogen Frugt. Der bliver altid noget hængende. Beskylder man en Mand for at have stjaalet, — der vil altid være nogle, i hvis Øjne han kommer til at staa som en Tyv. Ganske paa samme Maade i det politiske Liv. Beskylder man en Mand for at være en politisk Forræder, — der vil altid være nogle, i hvis Øjne han kommer til at staa som en saadan. Saadanne Vaaben ere altsaa i Virkeligheden ikke at foragte, — naar man vil bekvemme sig til at bruge dem. Og naar man saa tilmed med fuldstændig Sikkerhed véd, at den som man angriber, ikke vil gjøre Brug af den Slags Vaaben, saa udsætter man sig ikke for nogensomhelst Fare.

Men det, at man gider bruge saadanne Vaaben, er ret betegnende for vore politiske Tilstande. Det

viser, at det er ikke lykkedes os at undgaa den saameget omtalte politiske Demoralisation. Et Udslag af den politiske Demoralisation er det, naar man kort og godt sætter sig det Maal, at slaa en Modstander ned, ligegyldigt med hvilke Vaaben det sker. Ligesom Krigene i vore Dage blive mere og mere barbariske, idet man stadig opfinder forbedrede Mordinstrumenter, saadan bliver ogsaa den politiske Kamp stadig mere barbarisk. Man bruger ikke der Krudt og Kugler til at fælde sin Modstander, man tager ikke korporligt Livet af ham, men man tager hans politiske gode Navn og Rygte. Man sletter det 8de Bud i sin Katekismus og sætter det 11te istedet: Du skal ikke lade Dig forbløffe.

At man nu overfor politiske Modstandere kan fristes til en saadan Kampmaade, er ganske vist ikke rigtigt, men det kan dog forklares. Men at politiske Meningsfæller anvende denne Fremgangsmaade imod hinanden, hører ganske vist til de mærkelige Fremtoninger.

Men, vil man spørge, hvad er det der har fremkaldt „Morgenbladets“ frygtelige Harme mod H. J.? Ja, hvis nogen kunde sige mig det! Jeg har skrevet, hvad der er min fuldstændige Overbevisning, at Venstres Flertal ikke har nogen Forsvarsplan, at det ikke vil gjøre extraordinære Udgifter til Forsvarsvæsenet, allermindst nu, da Højre vitterligt har brugt de Penge, der mulig kunde have været anvendt til fornuftigere Forsvarsforanstaltninger. Heri har jeg ikke mødt Modsigelse af nogen Rigsdagsmand i Venstre, skjøndt denne Sag er bleven drøftet vidtløftigt baade i Højres og Venstres Presse, ganske simpelt fordi jeg antager at alle Venstremænd paa Rigsdagen heri ere enige med mig. — Hvis Morgenbladet ikke er enigt med mig, hvis det altsaa har en Forsvarsplan og vil være med til at give extraordinære Bevillinger til denne Sag, saa kunde det jo ganske simpelt have skrevet noget saadant. Men dette har det ærede Blad ikke gjort. I det Sted skriver det: H. J. siger, at Venstre ingen Forsvarsplan har, — altsaa godkjender han Højres Forsvarsplan med Kjøbenhavns Befæstning. — Jeg kan ganske rolig udsætte en Præmie for den der kan bevise, at der er nogen Sammenhæng mellem de to Ting. — Men det har heller slet ikke været Morgenbladets Mening at der skulde være Sammenhæng i det. Dets Mening har ganske simpelt været, at gaa udenom hele Spørgsmaalet om Venstres Forsvarsplan. Og dette har det opnaaet ved at beskylde mig for, at jeg godkjender Højres. — Man har et Æventyr om en berømt Skrædder, der kunde slaa syv Fluer med et Smæk. Morgenbladet har hidtil kun opnaaet, at kunne slaa to. Men jeg tvivler ikke om, det vil drive det til syv. Har man først begyndt med den Slags Slag, saa naar man snart til en vis Fuldkommenhed i den Sport.

Hertil er intet at sige. Man maa lade Folk øve sig i den Sport der falder naturligst for dem. Det er nu Morgenbladets stærke Side at kæmpe for Moralen. Det er imidlertid heldigt, at der er flere Slags Moral. Jeg har her leveret et Bidrag til Belysning af Morgenblads-Moralen. Der er ingen Tvivl om at adskillige vil finde den fortræffelig.

Konservativ.

Konservativ og konservativ er to Ting. Hvis en Mand kjøber et Hus, hvor Kjælderen er fyldt med Dynamit, saa maa han, hvis han er „konservativ“, lade Dynamiten ligge i Kjælderen. Thi at være konservativ, betyder at bevare den bestaaende Tilstand. — Men denne Konservatisme kan komme Manden dyrt at staa, thi ved den mindste Uforsigtighed kan Dynamiten sprænge Huset med alle Beboerne i Luften. Den rette Konservatisme vilde i dette Tilfælde vise sig i, at Manden grundigt rensede Kjælderen for Dynamit, thi derved vilde han baade bevare Huset og Menneskene.

Ganske paa samme Maade er det i Samfundet. Det, som det gjælder om, er ikke at bevare en vis Samfundsform, men at bevare selve Samfundet mod voldsomme Rystelser. — En Samfundsform, der giver bestandig flere Anledning til berettiget Misfornøjelse, samler efterhaanden en Mængde Dynamit i Kjælderen. Dette er Tilfældet med den nu bestaaende Samfundsform. Flere og flere synker fra de besiddendes Rækker ned i de besiddelsesløses. Men et Menneske, der intet ejer, og ikke har Udsigt til at komme til at eje noget, han bliver til Samfunds-Dynamit. Han har intet at tabe, alt at vinde ved voldsomme Bevægelser. — Naar Socialismen siger, at den ikke tilsigter nogen Revolution, at den vil naa sit Maal ad den rolige Udviklings Vej, saa er jeg fuldt overbevist om, at det er dens oprigtige Mening. Thi oplyste Socialdemokrater véd, at Revolutioner ere et tveægget Sværd, hvor ikke alene Udfaldet er tvivlsomt, men hvor det ogsaa er tvivlsomt, om en Sejr vilde føre til virkelig bedre Tilstande. Efter Revolutionen kommer tidt et Tyranni. Men det er et Spørgsmaal, om det i Længden vil lykkes Socialismen at forhindre en social Revolution. Det har uden Tvivl allerede lykkes den at forhindre mindre Oprør og Spektakler hist og her. Men naar Samfundes Kjælder bestandig fyldes mere og mere med Dynamit, og naar de, der bor i Kjælderen, opdager, at der ikke er ret mange Beboere i de øvrige af Husets Etager, saa skal der kun meget lidt til, at det kommer til et voldsomt Udbrud.

Det er dette, som de konservative Partier skulde betænke. Deres Konservatisme gaar ud paa at bevare den bestaaende *Form* for Samfundet, den *Ordning*, som fremkalder disse Tilstande. Men idet de bevare *Samfundsformen*, saa udsætter de selve de levende Mennesker i Samfundet for den største Fare. Mon de dog ikke en Gang vil komme til at se, at det er vigtigere at bevare Samfundet end Formen.

Det var, saa vidt jeg mindes, kort før den franske Revolutions Udbrud, at en bekjendt Statsmand udtalte Ordet: „Efter os kommer Ødelæggelsen!“ Og der var

mange, der saa det samme. Men man var konservativ og vilde vedblive at være det. Saa endte det med, at Huset sprang i Luften, og det var den Gang ikke godt at bo i de øverste Etager. — Der er ingen Tvivl om, at mange konservative Folk i vore Dage se det samme. Man kan høre Udtalelser i den Retning, og man kan ikke tage en Bog eller en Avis i Haanden, som beskjæftiger sig med Nutidens Liv, uden at det er den røde Traad, som gaar igjennem alt, at der er Dynamit i Kjælderen, og at der bliver bestandig ophobet mere. — Og dog bliver man ved at være „konservativ". Men det, som man „bevarer", det er Dynamiten. Og det er netop den, der tilsidst vil gjøre det umuligt at bevare Huset. — De konservative Partier i vore Dage, de arbejder Revolutionen i Hænderne. Og det mærkværdige er, at de Samfundsklasser, som udgjør de konservative Partier, de har alt at tabe ved en Revolution.

Det er med den nuværende Samfundsorden som med to Spillere. Længe har de siddet og spillet sammen, og Lykken har stadig mere vendt sig til den ene af dem. Han dynger sine Guldbunker op bestandig højere. Men den anden taber alt: Penge, Jord, Redskaber, Hus og Hjem, Hustru og Børn. Og de er alene om Spillet, alene i Stuen. Hvis den vindende er stærk og den tabende svag, saa vil det ikke være vanskeligt for den første at bevare sin Gevinst. Men hvis det er omvendt, hvis den tabende er langt den stærkeste? Selv om han havde tabt efter alle Lovens Regler, mon han saa ikke tilsidst vilde gjøre den stærkeres Ret gjældende. Mon ikke den vindende, hvis han var klog, frivilligt vilde afstaa noget af sin Gevinst for ikke at miste den hele.

Det kan godt være, at det at være „konservativ", det at ville bevare Samfundet — det skulde vise sig paa en helt anden Maade, end mange af Nutidens „konservative" tror.

De dødes Rige.

Det er vistnok endnu den almindelige Mening iblandt kristne Mennesker, at et Menneskes endelige og evige Skæbne bliver afgjort ved Døden. Nogle, mener man, gaa ind til den evige Salighed, andre til den evige Fordømmelse. Dette er i Virkeligheden ogsaa den lutherske Kirkes Lære, og da Præsterne jo ere forpligtede til denne Lære, saa *skulde* de jo i Grunden alle forkynde den. Men da de allerfleste Præster ikke tror, at det er saadan, saa udtaler de sig gjærne med en vis Forsigtighed om dette Spørgsmaal. — Det vilde være meget ønskeligt, om vi kunde faa afskaffet Præsteløftet paa de lutherske Bekjendelsesskrifter, da det dog er en mislig Sag at aflægge Løfte paa at ville lære adskilligt, som man ikke selv tror er sandt. — De Præster, som ikke tror, at et Menneskes endelige Skæbne afgjøres ved Døden, har nu imidlertid fuldstændig Ret. Bibelen lærer nemlig noget helt andet. Og selv om man aldrig havde læst en Bibel, saa kunde man paa Forhaand sige sig selv, at de Mennesker, som gaa bort fra det jordiske Liv, i Reglen aldrig er komne saa vidt, hverken i ondt eller godt, saa de er skikkede til evig Fordømmelse eller evig Salighed. Man bliver ikke et helt andet Menneske, fordi man dør, man bliver væsentlig den samme, som man er. Men nu er der vistnok ingen, hos hvem enhver Gnist af Godhed og Kjærlighed er forsvundet, og altsaa ingen, som ved Døden er skikket til evig Fordømmelse, lige saa lidt, som der er nogen, hos hvem enhver Gnist af Synd er udslukket, og som altsaa er skikket til straks at nyde den fulde Salighed.

Det ny Testamente hævder nu ogsaa meget bestemt, at der er en *Mellemtilstand* mellem Døden og Dommen, og det Sted, hvor de afdøde opholder sig i denne Mellemtilstand, kalder den *Hades* eller Dødsriget. Det Sted derimod, hvor de fordømte en Gang ville komme til at opholde sig, kalder den Gehenna, og Skriften hævder udtrykkelig, at dette Gehenna er tomt, og skal forblive tomt indtil Verdens yderste Dag.

Allerede hos Jøderne i de ældste Tider finder vi denne Forestilling om et Dødsrige. De kaldte det Scheol eller Hades. Man tænkte sig det som et mørkt og skummelt Opholdssted, dybt under Jorden, med dybe Dale og Porte, omflydt af Strømme, hvor de afdøde førte en skyggeagtig Tilværelse. Man mente, at her samledes alle de afdødes Skygger, baade de retfærdiges og de uretfærdiges. Jødernes Forestilling om Dødsriget og de gamle hedenske Grækeres Forestillinger herom lignede meget hinanden.

Evangelisterne og Apostlene tænker sig ogsaa Dødsriget som et underjordisk Sted. De kalder det „Jordens Hjærte", Matth. 12, 40, „Jordens nedre Egne", Efes. 4, 9, og de afdødes Aander kaldes „de underjordiske", Filip. 2, 10. Men medens man i den ældre Tid antog, at Beboerne i Dødsriget var blandede mellem hinanden, retfærdige og uretfærdige, og at Tilstanden der for alle var temmelig sørgelig, saa skjælner Jesus og det ny Testamentes Forfattere mellem flere forskjellige Opholdssteder, hvor Tilstanden er meget forskjellig. Et Sted i Dødsriget kaldes „Paradiset". Jesus siger til den bodfærdige Røver, at han „i Dag skal være med ham i Paradis". Et andet Sted kaldes „Abrahams Skjød". Der var det, at Lazarus blev baaret hen af Englene. Disse Afdelinger af Dødsriget ere Fredens og Glædens Hjem. Ganske anderledes er derimod Tilstanden der, hvor den rige Mand kom hen; han var i et Pinested i Dødsriget. Et lignende Sted er „Fængselet". Der fortælles i Pet. 3, 19, at Jesus efter sin Død gik bort og prædikede for Aanderne, som var i Fængsel, nemlig den gjenstridige Slægt, som levede paa Noahs Tid. Om Judas siger Peter i Ap. Gj. 2, 25, at „han gik til sit eget Sted", det vil sige et Sted i Dødsriget, der særlig passede for ham.

Disse Steder synes at antyde, at der er en Mængde forskjellige Opholdssteder i Dødsriget, svarende til den Udvikling i godt eller ondt, som de forskjellige Mennesker har naaet i det jordiske Liv. Det

er vel rimeligt nok, at de udvortes Omgivelser ere forskjellige paa disse forskjellige Steder. Men det, som gjør Tilstanden pinefuld eller frydefuld, er selvfølgelig ikke de udvortes Omgiselser, men den Sjælstilstand, hvori de paagjældende Væsner befinder sig. Selv om man kunde tænke sig, at den rige Mand var bleven henflyttet i Paradiset eller Abrahams Skjød, saa vilde han dog alligevel have været i Pine, thi Pinen kom fra hans eget indre Liv, fra den Tomhed, han følte i sig selv. *Hvor* han saa var, saa var det et Pinested, og *hvor* Lazarus saa var, saa var det et Hvilested. Det er ligesom naar to Mennesker her paa Jorden sidder i den samme Stue; for den ene kan det være et Paradis, for den anden et Pinested efter deres forskjellige Sjælstilstand.

Spørge vi om den Tilstand, hvori de afdøde befinde sig i Dødsriget, saa skal vi lægge Mærke til, at de døde kaldes i Skriften gjerne „de hensovede". Der siges om dem, at de „hvile sig fra deres Gjerninger". Jesus siger, at det er „en Nat, da ingen kan arbejde" (Joh. 9, 4). Alt dette tyder hen paa, at der i Dødsriget ingen *udvortes* Virksomhed finder Sted. Det danner i den Henseende en Modsætning, baade til det jordiske Liv og til Opstandelseslivet; thi i begge disse Tilstande finder der en udvortes Virksomhed Sted, det er et Dagliv, og Dag og Daad hører sammen. — Grunden til, at en udvortes Virksomhed i Dødsriget ikke kan finde Sted, er den, at de afdøde i Mellemtilstanden ikke har noget egentlig Legeme. Pavlus siger om de afdøde, at de ere „afklædte" (2 Cor. 5, 4). Dog maa dette ikke forstaas saaledes, som om Legemligheden var fuldstændig forsvundet. Det er vel snarere saadan, at man kan ikke gjøre Brug af den Legemlighed, man har, lige saa lidt, som man kan bruge sit Legeme, naar man sover; Legemet hviler. Men hele dette Spørgsmaal om Legemligheden i Dødsriget er meget dunkelt. Det er *ikke* en jordisk Legemlighed, *ikke* et Opstandelseslegeme; det jordiske Legeme er vi afklædte og Opstandelseslegemet er vi ikke iklædte. Men medens vi nok kunne sige, hvordan Legemligheden *ikke* er, saa er det derimod umuligt at sige, hvordan den *er*. Hovedsagen er, at det legemlige Liv og den dertil knyttede Virksomhed i Dødsriget ikke spiller nogen Rolle. Det er et indadvendt Liv, der leves, Mennesket gaar i sig selv, bedømmer sig selv. Det siges om de døde, at deres Gjerninger følge dem (Joh. Aab. 14, 13); dette tyder paa, at man der faar den sande Oversigt over sit jordiske Liv, som man her i Verdens Tummel meget vanskeligt kan faa. Man glemmer altsaa ikke sit jordiske Liv, tværtimod, man fordyber sig i det, finder ligesom Rede i det, kommer til den rette Forstaaelse af det. Man lærer da først sig selv ret at kjende, man kommer saa at sige til at staa Ansigt til Ansigt med sig selv.

Naar jeg ovenfor omtalte de forskjellige Opholdssteder i Dødsriget, som omtales i Skriften, saa kommer det Spørgsmaal frem, *hvor* Dødsriget egentlig er, om det er et bestemt paaviseligt Sted paa Jorden, eller under Jorden eller paa en anden Klode. Der er vel ingen Tvivl om, at de gamle Kristne tænkte sig et Sted „under" Jorden som Dødsriget. Men da vi nu véd, at der intet saadant underjordisk Sted findes, saa har vi altsaa kun at vælge imellem, om Dødsriget findes paa en anden Klode, eller om det findes saa at sige midt iblandt os, saa at de afdøde altsaa endnu ere knyttede til Jorden, kun paa en anden Maade end tidligere. Dette sidste er vel det sandsynligste. Thi skjønt jeg antager det for rimeligt, at vi Mennesker en Gang skal lære hele Guds Skabning at kjende, altsaa ogsaa de andre Kloder, saa er det dog ikke rimeligt, at denne Virksomhed begynder før i Opstandelseslivet. Dødsriget er sandsynligvis paa en eller anden Maade knyttet til Jorden, kun saaledes, at vi ikke kan pege paa det. Det er en anden Form for Tilværelsen end den Form, vi kjender, om der end synes at være en vis Forbindelse mellem Dødsriget og det jordiske Rige, en Forbindelse, som Fremtiden mulig vil bringe til større Klarhed for os.

Som bekjendt nedfor Kristus efter sin Korsfæstelse til Dødsriget; og af forskjellige Steder i Bibelen fremgaar det, at han kom til de forskjellige Afdelinger af dette Rige. Af Ordet til den bodfærdige Røver fremgaar det, at han kom til Dødsriget i Paradiset. Og at han ogsaa kom til Fængselet, fremgaar af 1 Pet. 3, 19, hvor der staar, at „han gik bort og prædikede for Aanderne, der var i Forvaring". Heraf kan vi tillige slutte, at der er en Omvendelse til Kristus efter Døden. Det vilde jo nemlig være ganske meningsløst, om han havde prædiket for disse Aander, hvis denne Prædiken havde været frugtesløs. Vi kunne endvidere deraf slutte, at den Prædiken, han har begyndt i Dødsriget, stadig fortsættes, saa at der blandt de afdøde er en Virksomhed for at samle Folk til Kristus lige saa vel som her. — Den afskylige og ugudelige Lære, som hyldes af adskillige Kristne, at Hedninger, som aldrig har *hørt* om Kristus, bliver fordømte, fordi de ikke *tror* paa ham, findes der ikke Spor af i Skriften. — Der er jo desuden i vore Dage en Mængde, som lever i kristne Lande, men om hvilke man godt kan sige, at de aldrig har hørt Tale om ham. Sagen er den, at den Kristus, som nu forkyndes i Statskirkerne, har kun en meget ringe Lighed med den Kristus, der en Gang vandrede paa Jorden. Den nuværende Kristus er Kongernes og Rigmændenes, i det hele de herskende Samfundsklassers Kristus. Den virkelige var derimod de fattiges Kristus. — Det er derfor nu mere end nogensinde nødvendigt at antage, at der er en Prædiken af Kristus i Dødsriget, der giver et andere Billede af ham end det, der gives her. — Der er ingen Tvivl om, at denne Prædiken i Dødsriget har beredt og vil berede mange en stor Overraskelse, naar de faar den at høre. Mange, som her var flittige Kirkegængere, vil i højeste Grad forarges. De vil faa at høre, at de kommer til at begynde fuldstændig forfra paa deres Kristendom. Mange, som her aldrig satte deres Fod i en Kirke, som mente, at de for længe siden var færdige med

Kristendommen, vil til deres Forundring erfare, at de aldrig har vidst, hvordan den var. — De første kan blive de sidste og de sidste de første.

En Henstilling til Hr. Nøhr.

I Nr. 4 af „Enhver Sit“ har Hr. Nøhr en Artikel om „Kommunale Spørgsmaal“, som jeg læste med stor Interesse. De kommunale Spørgsmaal trænger sandelig til Belysning, og jeg tror, det vil være heldigt, om man rigtig ser disse Forhold efter i Sømmene lidt mere end hidtil.

Nej, Artiklen interesserede mig; men jeg har dog adskillige Indvendinger, og det især mod en Udtalelse af Hr. Nøhr om Venstresognerаads Forhold overfor Skolen.

I Slutningen af Artiklen skriver Hr. Nøhr saaledes: „Ogsaa overfor Skolen kan man ofte i Venstresognerаad blive Vidne til store Besynderligheder. Venstremænd anser sig saaledes i Reglen forpligtede til at understøtte Friskoler, uagtet disse dog i og for sig er udemokratiske.“

Hvad Hr. Nøhr mener med det, er mig en Gaade. Enten maa Hr. Nøhr efter min Mening svæve i en utilgivelig Uvidenhed om, hvad der er demokratisk, eller ogsaa maa han have nogle for mig ufattelige Grunde, hvorpaa han bygger nævnte Udtalelses Rigtighed. Er dette Tilfældet, beder jeg Hr. Nøhr oplyse mig derom, for jeg ser nemlig ikke bedre, end at Friskolen er demokratisk. For nogen Tid siden blev der af en Mand forespurgt hos Hr. Folkethingsmand Henning Jensen: „Hvad er Demokrati?“ Herpaa svarede Henning Jensen: „Demokrati er Folkestyre“, altsaa en Regeringsform, hvorunder Folket styrer sine egne Sager. Hvis nu det er rigtigt, — i alt Fald er det den gængse Mening, — da maa jeg tilstaa, at jeg ikke forstaar Hr. Nøhrs Logik, som nødvendigvis maa komme til at se saaledes ud: „Det *er* demokratisk at et Samfund styrer sine egne Anliggender i social og politisk Retning, men det *er ikke* demokratisk, naar en Del af et Samfund styrer sine egne Sager paa Skolens Omraade.“

Efter alt at dømme mener Hr. Nøhr aabenbart, at Statsskolen er mere demokratisk end Friskolen. Dette er mig ogsaa ufatteligt. En Skoleordning, hvorefter Forældrene ikke har Spor af Indflydelse paa, hvem der skal være Lærer for deres Børn, eller paa, hvad Børnene bliver oplærte i, altsaa Forældrene faar ikke Lov at styre sine egne Sager, — en saadan Ordning er efter min Mening udemokratisk.

Jeg kan forstaa Hr. Nøhrs Mening paa én Maade, hvis han nemlig mener, at Friskolen er udemokratisk, fordi det er et Mindretal af Samfundets Mænd, som gjennem Friskolen selv vil styre deres egne Skolesager. Men paa denne Maade vilde Friskolen aldrig blive demokratisk, uden et Flertal af Samfundet eller maaske hele Samfundet slutter sig om den. Kun paa den Maade, som sagt, kan jeg forstaa Hr. Nøhr, men saa var det mere træffende, om han havde sagt, at Friskolen ikke er socialistisk, og saa er vi grundenige.

Jeg vil nu bede Hr. Nøhr om at tage sig af min Henstilling og give mig Oplysninger, som kan skaffe mig andre Tanker om denne Sag, hvis jeg er i en fejl Gade.

Rye Nielsen.

I Frelsens Hær.

Jeg styrede min Gang mod Zinnsgade 3, hvor denne mærkværdige religiøse Sekt har sit Hovedkvarter her i Landet. Uden for Gadedøren var posteret to Politibetjente og inde i Forstuen andre to. I samme Rum stod desuden en af Hærens Damer, en kvindelig Kadet, som for 10 Øre falbød Hærens Organ „Krigsraabet“ og desuden afkrævede de indtrædende 5 Øre i Entré. I Salen var isnende koldt; der var vel 100 Mennesker tilstede. Der findes ingen Prædike- eller Talerstol, men en Ophøjning (Platform) i den ene Ende af Salen, hvorpaa Taleren træder frem, og hvor der i Baggrunden er Bænke til Hærens Soldater. Oven over ved samme Ende er opbængt et Stykke firkantet, rødt Tøj, hvorpaa der med store hvide Bogstaver staar „Kjøbenhavn for Kristus“. Blandt de tilstedeværende var unge og gamle af begge Kjøn. Her er ældre Mandspersoner, hvis Ansigtstræk og hele Ydre tyder paa, at de har levet som forsorne Gaster, men som nu, da Alderen begynder at indfinde sig, begynder at blive betænkelige. Her er tarveligt klædte, formodentlig enligt stillede Kvinder, hvem Skjæbnen har været ublid imod. Her er unge Springfyre, der sidder og „gjør Grin“. Her er Soldater og Børn og enkelte halv- eller helfulde Mandfolk, — kort sagt, et broget Selskab. Lige bag ved mig sidder nogle, som stinker hæsligt af Brændevin. — Klokken nærmer sig 8. Der høres Sang med Haandklap og Fodtrampen fra et tilstødende Værelse. Det er Hærens Soldater, som mander sig op til Kampen. Melodien er lystig; det lyder i Afstanden omtrent, som naar man en silde Aften gaar forbi et Hus, hvor lystige Mennesker holder Selskab, drikker hinandens Skaal og synger lystige Viser. Der synges 4 forskjellige Numre. Allarmen bliver stedse hørligere. Derefter fremsiges noget, som vistnok er en Slags Bøn. Blandt det meget utydelige skjælnes følgende Sætninger: „Ingen holder os tilbage“, ... „Herre Jesus, kom og hjælp os!“ . . . . . Derefter synges Halleluja, og endelig kommer 7 temmelig unge Mandspersoner ud fra Værelset, kaster sig haardt ned paa Bænkene paa Platformen og skjuler Ansigterne i deres Hænder. Bagefter kommer ligesaa mange Kvinder (ogsaa mest unge), der bærer sig ad paa samme Maade. Efter at Tilskuerne har forundret sig herover nogle Minuter, rejser alle Soldaterne sig og synger

af fulde Lunger: „Guds Frelsens Hær stiger op, op, op! og skuer Hærens Konge paa hans Trone". — Nogle af Tilskuerne synger med. Brændevinsstinkerne bag ved mig akkompagnerer: . . . . „stiger op, op, op i Galop, Galop". Derefter fremsiger en ung mandlig Soldat med lukkede Øjne en Bøn, hvori han anmoder Jesus om at „lede Mødet i Aften". Alle de andre Soldater sidder med Ansigterne skjulte i Hænderne og mumler „A—men, A—men!" Der bedes videre af forskjellige mandlige og kvindelige Soldater. Endelig forelæses en Sang. „Den staar ikke her!" brøler en fuld Mand med en Avis i Haanden. Politibetjenten, der under Forestillingen har sit Stade omtrent midt i Salen, springer hurtigt til: „Ingen Uorden her, værs'go, passér!" Den fulde Mand slæbes op fra Bænken og skubbes mod Døren. Efter at en Sang med Halleluja omtrent i hver Linie er afsunget, træder en kvindelig Officer frem og oplæser noget af en Bog, hvorover hun dernæst holder en lille yderst tarvelig Tale, der ender med den sædvanlige Opfordring: „Kom til Jesus, bøj dig her ved Platformen i Aften, og Jesus vil blive din Ven." Derefter en Sang, hvoraf en Del udføres Solo af en kvindelig Kadet: „Den Gang jeg paa Daarskabens Veje omvanked; jeg ændsed ej Herren, adlød ej hans Bud" . . . . Omkvædet, der synges af alle Soldaterne, — en Del af Tilhørerne synger med: „Jeg lever for Gud, adlyder hans Bud; thi han har mig frelst ved sit Blod; og hvor jeg end gaar, vil jeg vidne om ham, min Frelser saa mægtig og god." Solostemmen er ganske smuk, og Sangen er næppe uden Virkning. Derefter har forskjellige mandlige Soldater Ordet, hvoraf en bebrejder Tilhørerne, at de har for ringe Andagt, og at de ved deres Støj og Gebærder spotter det hellige. Men, slutter han, „Ære være Gud, at I spotter ham!" Derefter kommer en middelaldrende kvindelig Soldat. Hun har tjent sin Frelser i *20 Maaneder*, og hun kan ikke tolke den Glæde, hun i den Tid har følt. Hun har tidligere søgt Frelseren ved at høre Guds Ord, ved at læse i Bibelen og ved at leve ordentligt, — men altid forgjæves. Først i Frelsens Hær har hun fundet ham, og nu tjener hun ham alene. Hendes Foredrag var uden Virkning, Stemmen monoton, uden Stænk af Varme eller Lidenskab. En anden kvindelig Soldat vidner: „Om I var sorte som Kul, I skal blive saa hvide som Sne. Bøj eder ved Platformen i Aften." Derefter rejser sig en anden Dame, som har Plads paa de kvindelige Soldaters Bænk uden at være iført Uniform. Hun kan være noget over de 20, ganske smuk og ret veltalende. „Skatten ligger ved Synderens Fod", siger hun, „det koster kun at bøje sig og tage den." Hendes Tale gjør Lykke blandt Soldaterne, de synger, klapper i Hænderne og tramper. Tilsidst træder en kvindelig Officer frem (der synes at være to saadanne til Stede). Hendes Ydre er ret net. Hun har en kraftig Stemme og gestikulerer stærkt. Hun raaber: „Du har fri Vilje til at vælge Jesus eller Mørkets Fyrste; men vælg ikke Mørkets Fyrste, for han fører dig til Mørkets Afgrund; vælg Jesus, men gjør det snart." Hun bliver hæftig. Stemmen slaar over. Hun skriger: „Er du med Jesus af dit hele Hjærte?" Mildere: „Kom til Jesus, og du vil blive lykkelig i Livet; og naar du skal dø, vil din Død være rolig, og *Perleporten* vil aabne sig for dig, og Jesus vil tage dig ved Haanden og føre dig over Dødens Flod ind i Himmeriges *Guldgader*." Til Slutning beder hun og anraaber Tilhørerne om at komme og knæle ved Platformen; og imens spreder en Del mandlige og kvindelige Soldater sig rundt i Salen, giver sig i Snak med Tilhørerne, lægger Hænderne paa dem, bøjer sig over dem og hvisker dem hede Opfordringer i Ørene. Dette bliver dog for varmt. Tilhørerne begynder at forlade Salen. Taleren hæver for sidste Gang sin Røst: „Jesus, hjælp os, Natten kommer, hjælp disse Mennesker, som gaar Syndens og Mørkets brede Vej til Helvede!" Bag ved mig høres højrøstet Tale. En af Officererne vil overtale en Herre. Herren mukker igjen, knapper sin Frakke og gaar. Kort efter forlader de sidste Tilhørere Salen. Frelsens Hærs Soldater — og Politiet er alene tilbage.

* *
*

Dette er, hvad jeg saa og hørte under mit Besøg i Frelsens Hær. Mine personlige Betragtninger over denne sælsomme Gudsdyrkelse opsætter jeg til en anden Gang.

N. J. Nørlund.

„Gamle Nielsen".

En kulturhistorisk Selvbiografi fra 1799—1888.
Opskrevet af *Anton Nielsen*.

„Gamle Nielsen" fylder sine 90 Aar den tredje April d. A. Han er en Husmandssøn fra Rørby ved Kallundborg. Otte Aar gammel kom han ud at tjene som Hyrdedreng. Fra denne Tid mindes han Krigen med England og bl. a., at han maatte læse og skrive Kjærestebreve fra og til de *Jenser*, der i Rørby havde „gjort sig et større Bytte, mens de laa i Kvarter"; thi i Almindelighed kunde hverken *Pigebørn* eller *Jenser* læse eller skrive den Gang. — Som voksen optraadte han en Tid som „vanskabt Skrædder", dumpede saa ved en ren Slumpelykke ned paa Jonstrup Seminarium, hvorfra han udgik som en velskabt Seminarist med anden Karakter. Saa var han en Tid Hjælpelærer i Bregninge, dernæst Lærer i Snesløv ved Fuglebjerg og Reerslev ved Ruds Vedby. Fra sidstnævnte Kald tog han sin Afsked 1875 og har siden opholdt sig paa Ollerup Højskole hos sin Søn, Anton Nielsen. Han har paa sine gamle Dage i nogle Aar undervist Karlene paa Højskolen, hvor han nu som alles *Bedstefader* pusler om Planterne i Haven og de smaa Børn i Huset.

Det er Rammen om den gamle Mands Liv. Den kunde være mærkeligere og mere indviklet. Men naar alt kommer til alt, er det maaske ikke saa meget de

store og ualmindelige Levnetsløb, vi trænger til at kjende. Det turde i mange Tilfælde være fuldt saa lærerigt for os at sysle med en almindelig Livsbane paa det jævne, som lettere lader sig overføre paa vore egne smaa Forhold.

Og „Gamle Nielsen"s Levnedsbog vil man ikke læse forgjæves. — Han tilhører en Tid, som ikke er mere, og hvis Mænd nu snart er uddøde. Det er Mennesker, som vi selvfølgelig har meget tilfælles med, da vi staar paa deres Skuldre, men fra hvem vi alligevel er temmelig forskjellige. Deri ligger, at vi muligvis ogsaa kan lære en Del af dem. Det kan i hvert Fald næppe være helt unyttigt for denne Tids Mennesker, der næsten alle fortæres af Næringssorg fra den tidligst mulige Alder, at læse om en Mand, der aldrig havde mere end Dagen og Vejen og næppe nok det, men som alligevel aldrig havde Næringssorg. Denne Fuglenes Sorgløshed for den Dag i Morgen, som den ældre Slægt maaske i for rigt Maal var i Besiddelse af, har vi yngre aabenbart aldeles mistet, hvad enten det er til det gode eller det onde eller noget af begge Dele. Men hvad om vi havde blot en passende lille Dosis af denne Fuglenatur!

Det mest tiltalende ved den foreliggende Bog er de mange kulturhistoriske Oplysninger, den giver om den sjællandske Landbostand i dette Aarhundrede. Forhold under Krigen, Sædelighedstilstanden mellem Bønderne, deres Oplysningsstandpunkt, Dyrkning af Jorden, den første Spire til et vaagnende religiøst og politisk Liv, — det er Ting, som man faar et — om end kun lille — Indblik i under Læsningen af denne lille Bog. Og man faar det til Livs paa en fornøjelig Maade. Selv den argeste Spidsborger vil ikke kunne holde Ansigtet i alvorlige Folder, naar han læser de morsomme Fortællinger fra Seminarielivet eller om, hvorlunde Nielsen i sin Egenskab af „Hjælpelærer" maatte „hjælpe" den berusede Skolelærermadam til Køjs. — Det vil maaske lyde mindre godt i de Unges Øren, naar Gamle Nielsen fortæller dem, at de nu allestedsnærværende, uskjønne Runddanse i Aarhundredets Begyndelse afløste de langt smukkere Kædedanse, fordi de to Kjøn i Runddansene har mere Anledning til at komme nær hinanden. Men det kan dog alligevel gjærne være, at den gamle har Ret. Særlig smukt er det i hvert Fald ikke at se en Flok unge Mennesker storme rundt paa Gulvet uden nogen synderlig anden Harmoni end den, at de holder hinanden om Livet. Man forstaar saa godt den kinesiske Prins, der af alle Mærkeligheder i Evropa fandt det mest mærkeligt, at man kunde finde nogen Morskab i et saadant Hestearbejde.

Det kan naturligvis ikke hjælpe at kritisere en Forfatter, der gaar i sit 90de Aar, han bliver dog næppe bedre. Men der er en slem Fejl ved Bogen, den er for dyr, noget, som Forlæggeren (Milo, Odense) vel nærmest har paa sin Samvittighed. 1 Kr. 75 Ø. for 134 smaa Sider er lovlig meget selv paa vort temmelig pebrede Bogmarked. — Bogen selv er ellers et smukt Led i Rækken af de kulturhistoriske Skrifter, som Anton Nielsen begyndte med „Den danske Bonde", og som forhaabentlig bliver en lang Række. Foreløbig er der allerede Udsigt til en lignende kulturhistorisk Bog om „Landsbyhaandværkerne". Disse Bøger skulde gjærne have en ligesaa stor Udbredelse som Forfatterens bekjendte „Fortællinger". Thi de gjemmer sikkert over et Indhold, der er fuldt saa lødigt og nu mere tidssvarende end „Fortællinger", som vi nu har en hel Syndflod af.

Et Sted i „Det flager" siger Bjørnson, at Kulturhistorien er den eneste Historie, der har nogen opdragende Betydning. Og det er da sikkert nok, at den er mere lærerig end den Dosis Krigshistorie og Kongerøgelse, der endnu opvartes med i Bøger og paa Skoler. — Det er særlig Kulturhistorie, Ungdommen nu trænger til. Den bør derfor tage sig af disse Bøger.

Hvis man i Ungdomsforeningerne mangler Læsning, der kan være baade nyttig og fornøjelig, — saa anskaf „Gamle Nielsen". Han er Mand for at slaa et Par Vinteraftener ihjel.

J P. Sundbo.

Udkomne Bøger.

Kortfattet dansk Lydlære til Brug ved Undervisningen. Af *Verner Dahlerup* og *Otto Jespersen*.

Prof. Dr. *V. Thomsen*, der paa dette Omraade maa betragtes som en Avtoritet, ledsager Bogen med et meget anbefalende Forord. Han skriver bl. a.: „Lærere og Lærerinder i Dansk er det, for hvem Bogen nærmest maa siges at være beregnet, og jeg deler med Forf. det Haab, at den for Alvor maa vinde Indgang hos disse, ligesom hos alle, der forbereder sig til den samme Gjærning, altsaa f. Ex. paa Skolelærerseminarier og lign. Men ogsaa andre, hvem Syslen med vort Modersmaal ligger paa Sinde, vil her vistnok finde adskilligt, der interesserer dem, og som de maaske ikke netop har tænkt paa før. — Gid da Bogen maa finde Udbredelse og stifte Gavn i vide Kredse, og jeg tilføjer: Gid den snart maatte blive efterfulgt af en alsidig og tidssvarende Behandling af vort Modersmaal". (P. G. Philipsens Forlag.)

Tilskueren. Januar 1889. Indhold: H. Pontoppidan: En lille By. V. Johansen: Planternes Sjæl. P. Lauridsen: Flensborg. Prof. Kr. Erslev: Don Carlos hos Schiller og i Virkeligheden. O. Irminger: Menneskejagten i Østafrika. W. Behrend: Koncertsæsonen. A. Aumont: Teatrene.

Meddelelse.

Dr. Winkel-Horn, der er bekjendt som dygtig Oplæser af danske Digterværker, særlig humoristiske, er atter i Aar villig til at tage ud til demokratiske Foreninger for at læse op. Redaktionen anbefaler Foreninger at modtage dette Tilbud. — Man henvender sig enten til Henning Jensen eller til Dr. Winkel-Horn, Blaagaardsgade 15, Kjøbenhavn, N.

Unge Mennesker fra Landet kan faa Kost og Bolig i vort Hjem, Jyllandsvej 19, Frederiksberg.

Jens Peder Sundbo

Kjøbenhavns Højskoleforenings

Gjæstehjem,

Helgolandsgade 14,

(tæt ved Banegaarden).

Hyggelige Værelser for **Tilrejsende** 1 Kr. pr. Døgn. Nogle Værelser med fuld Kost kan faas **maanedsvis.**

Harald Holm.

Vestbirk Højskole

ved Horsens aabnes for Piger 3. Maj. Undervisningen ledes af undertegnede sammen med 1 Lærerinde, 3 faste Lærere og 1 Timelærer.

Kristine Nielsen. Grønvold Nielsen.

For 1 Kr. 100 Ark Brevpapir og 100 Konvoluter. Extra godt. Forsendes fra *L. Knudsen,* Skive.

Slagtede Grise

og øvrige **Landprodukter** modtages til Forhandling. **Forespørgsler** besvares og meddeles Underretning om Prisforholdene.

H. P. Nielsen, Madsen & Pedersens Eftf., **Kompagnistræde 14,** Kjøbenhavn, K.

Præliminærexamen.

Indmeldelser til Kursus modtages paa Blaagaards udvidede Højskole (Realhøjskole) af Landindspektør **C. Andersen,** Dr. phil. **Fr. W. Horn** og Forstander **J. T. A. Tang.**

En ung Gaardmandsdatter, der sidste Sommer besøgte Grundtvigs Højskole, og som i Foraaret ligeledes agter at besøge en Højskole, ønsker til Juli at komme i Huset hos en dannet Familie, hvor hun kan gaa Husmoderen til Haande, særlig med Madlavningen, og iøvrigt betragtes som Medlem af Familien. NB. Honorar ønskes ikke. Billet mrkt. *S J.* bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

To Karle, som vil lære Havebrug, kan til Foraaret faa Plads med lidt Løn hos Gartner **Johan Olsen,** Fredericia.

Paa Grund af Dødsfald søges straks eller til April en dygtig Avlskarl, helst en, som paa egen Haand kan lede Arbejdet. Løn 200 Kr. for et Aar. Eget Værelse. Samme Sted kan en ung Pige faa Plads til Maj og lære Husholdning.

Torupgaard pr. V. Hornum.

J. Dollerup.

Marinus Ulsø,

St. Pederstræde 17,

er en **god** og **billig Skræder.**

Pige søges.

En Pige kan faa Tjeneste hos os til 1. Marts.

Henning Jensen,
Virginiavej 9, Frederiksberg.

Dansk Skytte-Tidende,

ledet og udgivet af Cand. polyt. N. H. Rasmussen, Kjøbenh., og Th. Sort, Holbæk, udgaar hver Torsdag Eftermiddag, kan bestilles paa alle Postkontorer, hos Landpostbudene eller hos en af Udgiverne og koster kun 75 Øre Kvartalet, Postpenge iberegnet.

Dansk Skyttetidende bør læses i alle Landets Skyttekredse.

Kjøbenhavns Aftenskole

Vesterbrogade 15.

Teknisk-, Handels-, og Examens-Institut

til

Maskinistexamen

1. og 2. Del,

Officer- & Underofficers-

skolerne

af Hæren og Søværnet samt

Præliminærexamen.

OBS.

Forespørgsler besvares

af

L. J. Hoffmeyer,
Skolens Forstander.

Fra Mellerup Højskoles Understøttelsesforening

kan nogle uformuende Piger faa Understøttelse til et Ophold paa Mellerup Højskole i Sommeren 1889. Ansøgning med to paalidelige Mænds Underskrift indsendes inden 15. Februar til nærmestboende Bestyrelsesmedlem, eller hvis man ikke kjender en saadan til undertegnede

Jørgen Nielsen,
Mellerup Friskole ved Randers.

Carl & P. Petersens

Præliminærexamens-Kursus,

Nyt Lokale: Nørrebrogade 44, Kjøbenhavn, N.

Paa vore forskjellige Hold indmeldes til enhver Tid Elever med saadan Forberedelse, at Examen ønskes paa mindre end 2 Aar. Uforberedte Elever optages i Januar.

Bager søges.

Pladsen som Bager i Ousager Fællesbageri bliver ledig til 1. Maj dette Aar.

Nærmere Oplysninger om Løn m. m. faas ved Henvendelse til K. Mortensen, Skovholm Mølle pr. Lejre St. inden d. 14. Februar.

Højskolesamfundet „HERMOD"s

Medlemmer anmodes om at sende deres Bidrag snarest til **Th. Hansen - Leth,** Ollerup Friskole, Sørup St. pr. Svendborg.

Ugebladet „For Hjemmet og Ungdommen"

anbefales herved til Læsernes Opmærksomhed; det indeholder Bidrag af vore bedste folkelige Forfattere, smaa Foredrag, Fortællinger, Digte, historiske, geografiske og naturhistoriske Skildringer m. m., koster kun **50 Øre** fjerdingaarlig og bestilles hos Posten samt hos Udgiveren, Forstander Kierkegård, Kiøng Højskole ved Glamsbjerg Station, Fyen. Enhver, som sætter Pris paa sund, oplysende og fornøjelig Læsning, passende baade for Ældre og Yngre, bedes at støtte Bladet ved at holde det. Tolvte Bind begyndte til Nyaar.

Særlig henledes **Ungdomsforeningernes** og alle **højskolevenlige Hjems** Opmærksomhed paa Bladet, da Overskudet væsentlig tjener til Støtte for uformuende unge Mennesker, som ønske at komme paa Højskole.

ENHVER SIT.

Redaktører: Henning Jensen og Kristensen-Randers.

„Enhver Sit" behandler politiske, sociale og kristelige Spørgsmaal.

Udgaaar hver Torsdag Aften til en Pris af 1,25 Øre Kvartalet.

Demokratiske Foreninger, som bestiller et større Antal Eksemplarer, faar Rabat

Bekjendtgjørelser 10 Øre Linjen. Rabat gives for Bekjendtgjørelser, der indrykkes mindst tre Gange.

Bladet kan bestilles hos Landpostbudene eller paa Postkontoret.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.** Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.